

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 18

Fylke: Troms

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Arslafjord

Emne: Juletre og julekalm

Bygdelag: Lørgårdene

Oppskr. av: M. Nyklevoll

Gard: Renså

(adresse): Renså pr. Tøvik

G.nr. 80 Br.nr. 8

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Juletre brukes nå omtrent i alle heimene, særlig der hvor det er små barn. Her er en religiøs sekt som har hatt meget i mot bruken av juletre og særlig å gå omkring juletre, nemlig de såkallede lastadianere. De mener at det er avgudeeri å ha juletre. Mange av de iøvrigste lastadianere forbyr fremdeles bruken av juletre i heimene deres.
2. Det var nok i slutten av forrige århundre (i mittiæren) at de første juletrær ble brukt her i bygden.
3. Det var i heimene juletre først ble brukt. Første gang jeg var med på en juletrefest for barn og ungdom (viestnok den første i herredet) var i 1904 eller 5. Her i bygda (Lørgårdene) var den første juletrefest i 1910. Den var for barn. Senere har det regelmessig vært fest med juletre særlig for barn. I kirken har en ikke brukt å ha

juletre da lastadianerne ikke likte det.

4. Det har ikke vært skikke å grynse stua omst grønne treider selv om en ikke har hold juletre. Det kan nok hende at stuen har vært pyntet med grønt, men det er ikke om almindelig skikke. Halmtreener og papirpynt har jeg ikke hørt at de har brukt. På festene har en derimot pyntet både med grønt og papir selv om en har juletre. Pynten har vært festet over vinduer, dører og i brokene, dels over lamper.
5. Pynt med grønt avhenger ikke av om en har juletre eller ikke.
6. Det avhenger av høyden av stua. Juletreet kan være opp til 2 meter i stua. På fester i skolehus og forsamlingshus kan det være høyere. Men en kan ha små juletre på under en halv meter.
7. Før pyntet en juletrane med selvsagt laget pynt: papir og kongler og omst som bakkes til jul f. eks. kringler og kakor av forskjellige form, ja tilhufil kakemenn og kakukoner. Deruten hadde en rosiner og nøtter. Nå bruker en mest kjøpte juletrepynt av den slags som almindelig er på butikken over hele landet. Dvs har det vært på juletrane omst brukt hele tiden juletrær har vært brukt, men i den første tiden hadde en ikke klipp å feste lysene

med. De ble festet med tråd

- 8. Det er ikke noe bestemt skikk for hvem som pynter juletreet. Som oftest er det voksne som pynter treet, men det kan være barn som gjør det.
- 9. Er treet stort, står det på golvet sakk fast i en dertil laget og pyntet fot. Er det lite (under en halv meter), blir det satt på et bord.
- 10. Lysene blir tent om kvelden juleaften i Seks-sjutta. Det er ikke noe bestemt tid for hele bygda. Nyttårsaften har en også lysjå treet, men trekongersaften er sjelden bruket å ha lys, iallfall ikke nå. Det er ofte en har barneselskap. Da har en naturligvis lysene tent.
- 11. Fde aller fleste heimene, særlig der hvor det er barn, går en rundt juletreet og synger salmer og sanger som f. eks. Jeg er så glad hvor julekveld - Glade jul, kullige jul - Deilig er jorden - O jul med den glede - Deilig er den himmel blå - Hi = mer F klokke - Her kommer dine arme små - Et barn er født i Betlehem - Jeg synger julekvad - Dette er de almindeligste sangene og selvsagt en synger.
- 12. Det almindeligste er at juletreet står til fjende dag jul, men kan også stå lenger.
- 13. Hvis det er matsaker på treet, er

det almindelig at barna går det som er på treet. Det heter å høste jule-
treet.

14. Før var det furu som var bruket til juletre. En kunne også lage til juletre av eiver. Nå etter at de har fått glaukafeltes, er det blitt almindelig å bruke gran.

15. Her i herredet har det vært litt å få fall i furu, så noen juletre-
statning^{er} har ikke vært bruket så vidt jeg vet.

16. Juletre ikke på gården har ikke vært bruket her. Juletruet satte en opp på en stang, opp i ves-
skjølet eller ble festet på hus-
mønet.

1 Halm på golvet om juleaf-
ten er ikke kjent bruket her,
og gamle folk kan ikke huske
å ha hørt om det i gamle da-
ger.

4042

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING